

Annija Pozņaka, stud. oec.

Latvijas Universitātes Fonds, stipendiāte

Rūdolfis Rubenis, Mg.hist.

Latvijas Universitātes Muzejs, krājuma glabātājs

Rūdolfis Jurciņš un *Beveronija*

Sadarbībā ar LU Fondu, LU Muzejs ir piesaistījis stipendiātus LU vēstures popularizēšanā, iesaistot pētnieciskajā darbā muzeja speciālistu padotībā. LU Fonda stipendiāti Annijas Pozņakas aizraušanās ir basketbols, un viņa izvēlējās sagatavot rakstu par leģendāro latviešu basketbolistu, LU Tautsaimniecības un tiesību zinātņu fakultātes studentu, latviešu studentu korporācijas *Beveronija* korporantu, aktīvu sporta lobētāju LU Studentu padomē un t.s. Sapņu komandas kapteini Rūdolfu Jurciņu. Stipendiāte strādāja muzeja speciālista Rūdolfa Rubeņa padotībā. Kā sportā, tā arī dzīvē un savā studentu korporācijā R. Jurciņš ir nesis Latvijas valsts vārdu starptautiski.

Rūdolfis Jurciņš un *Beveronija*

Rūdolfis Jurciņš *Beveronija* regālijās
(Latvijas Basketbola savienība)

Par R. Jurciņa saistību ar LU un pašu latviešu studentu korporāciju *Beveronija* liecina pašas ***Beveronijas* krāsu lente**, ko 2020. gada 10. martā LU Muzejam pastāvīgā glabāšanā nodevis Latvijas Nacionālās enciklopēdijas galvenais redaktors, studentu akadēmisko mūža organizāciju vēsturnieks un latviešu studentu korporācijas *Fraternitas Cursica* korporants Valters Ščerbinskis. V. Ščerbinskis aktīvi publiskajā vidē uzsver, ka studentu akadēmiskās mūža organizācijas ir jāatzīst par **Latvijas kultūrvēsturisko mantojumu**, tādejādi uzskatīja par savu pienākumu nodot jaunajam LU Muzejam pastāvīgā glabāšanā *Beveronija* krāsu lenti.

Tomēr pati *Beveronija* krāsu lente nav piederējusi R. Jurciņam, taču R. Jurciņš šāda veida krāsu lenti ir nēsājis studentu korporācijas iekšējā un ārējā dzīvē.

Beveronija krāsu lentes dalās trīs veidos – Svētku, Sadzīves un Vakara tērpu (frakas un smokinga). Svētku lente ir 25 mm plata, Sadzīves 12 mm plata, bet Vakara tērpu 6 mm plata. LU Muzeja krājumā pieejams tikai viens Sadzīves lentes krāsu eksemplārs, kas ir attiecīgi 12 mm plats. Pirms nodošanas V. Ščerbinskis šo lenti glabājis, lai tā nepazustu kā kultūrvēsturiska vērtība. Nav zināms, kam šī krāsu lente ir piederējusi.¹ Gan R. Jurciņš, gan *Beveronija* korporanti vilka krāsu lenti, liekot pār krūtīm no labā pleca uz kreiso gurnu zem

¹ Karols, Jānis., Kamars, Pēteris., Mežaks, Jānis. *Beveronija internais komāns*. Toronto: Daina Press Ltd. 1971, 23. lpp.

žaketes vai virs vestes. Ja kāds no *Beveronijas* ir Latvijas Nacionālo Bruņoto spēku ierindas karavīrs vai virsnieks, viņš visas 3 krāsu lentes atsevišķi nēsā virs formastērpa pār krūtīm no labā pleca uz kreiso gurnu, bet tikai studentu korporācijas *Beveronija* iekšējā sadzīvē (ārējā sadzīvē to nēsāt ir aizliegts). Pašas krāsu lentes aizliegts nēsāt *Beveronija* biedru kandidātiem, citu studentu korporāciju korporantiem un pie studentu korporācijām nepiederošām personām.²

Krāsu lente vizuāli sastāv no **trikolora**, kas ir raksturīgi visām studentu korporācijām Latvijā, Igaunijā, Polijā un Vācijā. Krāsu lentēs trikolors pieņemts saskaņā ar 1812. gadā pieņemto **Jēnas universitātes** studentu korporāciju likumkodeksu (komānu), ko pārņēma 1802. gada atjaunotā Tērbatas universitāte Krievijas impērijā. Balstoties uz pārņemtā likumkodeksa noteikumiem, trikolora krāsu princips tika **ievērots pie Tērbatas universitātes** dibinātajās studentu korporācijās, tajā skaitā latviešu studentu korporācijā *Lettonia*, kas ir studentu korporācijas *Beveronija* tiesiskais aizbildnis (komāna garants).³

Beveronija sadzīves lente (LU Muzeja krājums)

Arī pie 1862. gadā dibinātā **Rīgas Politehnikuma**, vēlāk 1896. gadā reorganizētā **Rīgas Politehniskā institūta** studentu korporācijas pārņēma Jēnas komānu no Tērbatas universitātes, ievērojot trikolora principu. Reorganizējoties RPI par LU 1919. gadā, Jēnas komānu pārņēma LU tās rektoru, *Lettonia* korporantu Ernesta Felsberga un Jāņa Ruberta vadībā. Laikposmā no 1922. līdz 1927. gadam dibinājās jaunas studentu korporācijas, piemēram, *Beveronija* 1922. gada 4. maijā. *Beveronija* krāsu lentei trikolors ir **violets-zelts-gaiši zils**, kas ir ne tikai uz krāsu lentēm, bet arī ģērbonī (vapeņī) un karogā. **Krāsu deķeļiem ir violets-gaiši zils-zelts**.⁴ Krāsas simbolizē *Beveronija* idejiskos principus: violets raženu darbu, zelts cildenu mērķu sasniegšanu un gaišzils skaidrību sirdī un godu prātā. Tieši R. Jurciņa personība un viņa ieguldījums Latvijas basketbola attīstībā atbilda šīs studentu korporācijas idejiskajiem principiem.⁵

Rūdolfis Jurciņš un basketbols

R. Jurciņš dzimis 1909. gada 19. jūnijā Rīgā, Krievijas impērijā, miris 1947. gada 22. maijā izsūtījumā Sibīrijā, PSRS. Mācījies Rīgas pilsētas 1. ģimnāzijā, kur sporta skolotājs Bernsons ievirzījis R. Jurciņu basketbola gaitās.⁶

² Karols, Jānis., Kamars, Pēteris., Mežaks, Jānis., 23. lpp.

³ Stradiņš, Jānis. Studentu akadēmiskās organizācijas: Latvijas un Eiropas kultūrvēsturiskajā aspektā. No: Zariņš, Ilgonis (galv. red.). *Universitas: Scientiae et Patriae* (74/1995). New York: Latvijas Korporāciju apvienība. 1995, 11. lpp.

⁴ Briedis, Juris (galv. red.). *Augstākās tehniskās izglītības vēsture Latvijā (2. daļa): Tehniskās fakultātes Latvijas Universitātē, Rīgas Universitātē, Latvijas Valsts universitātē (1919-1958)*. Rīga: Rīgas Tehniskā universitāte. 2004, 89.-90. lpp.

⁵ Karols, Jānis., Kamars, Pēteris., Mežaks, Jānis., 19. lpp.

⁶ Pieejams: <https://timenote.info/lv/Rudolfis-Jurcins>

„Universitātes Sports” un Tallinas „Rusj” spēle, Konservatorijas vingrotava, Rīga, 1931. Ar bumbu – Rūdolfs Jurciņš (Latvijas Sporta muzeja krājums)

R. Jurciņam bijusi sevišķi svarīga loma t.s. “**Sapņu komandā 1935**”, jo viņš bija izcils savā tehniskajā izpildījumā uz basketbola laukuma kā komandas kapteinis.⁷ Basketbolists dēvēts par spožāko Latvijas basketbola zvaigzni 30tajos.⁸ Sporta eksperti ir apliecinājuši, ka viņam piemītusi prasme “lasīt” spēli, un no dabas ir ticis dots talants fiziskā spēka izturībā. Tieši viena no šīm priekšrocībām ļāvusi būt galvenajam laukuma centra strīdusbumbas lēcējam jeb spēles ievadītājam. Vēstures fakti apstiprina, ka spēlētāja garums bijis 185 cm, kas salīdzinot ar šī brīža basketbolista vidējo garumu, viennozīmīgi nav raksturīgi centra spēlētāja augumam. Tomēr, neskatoties uz to, nevar nepieminēt, ka basketbolista lēciens ir vairākkārt novērtēts no vecmeistaru (basketbola veterānu) puses.

Sportiskie sasniegumi ir nedz sākušies, nedz beigušies ar uzvaru pirmajā Eiropas basketbola čempionātā Ženēvā, Šveicē 1935. gadā, kur Latvija kļuva par Eiropas pirmo čempionu. R. Jurciņam pieder arī seškārtējs Latvijas meistara tituls, pārstāvēd LBS (Latvijas basketbola savienība) un 1929. gadā LU Studentu padomes paspārnē dibinātās sporta biedrība

“**Universitātes sports**” basketbola sacensībās. R. Jurciņš ņēmis arī daļību Berlīnes Olimpiskajās spēlēs 1936. gadā, kopā aizvadot 23 spēles Latvijas basketbola izlasē.⁹

Liela ietekme “Universitātes Sports” bijusi **studentu korporācijām**, tajā skaitā R. Jurciņa *Beveronija*, kas, sadarbībā ar latviešu studentu korporācijām *Lettonia* un *Selonija*, organizēja Prezidiju Konventa (studentu korporāciju jomtorganizācijas) basketbola turnīrus.¹⁰ Tieši studentu korporāciju **aktīvais sporta lobījs** un skaitliskais vairākums pār citām frakcijām¹¹ LU Studentu padomē, organizējot Prezidiju Konventa basketbola turnīrus, radīja nopietnu bāzi, lai

Starptautiskām sacensībām ārzemēs, 20. gs. 30. gados. Ar bumbu – Rūdolfs Jurciņš (Latvijas Sporta muzeja krājums)

⁷ Zveja, Ilze., Grauba, Aigars., Ēķis, Andrejs. *Sapņu komanda 1935. Laika stāsti*. Izdevējs: Zvaigzne ABC, 75-85.lpp.

⁸ *Latvijas Basketbola savienības goda zāle, spēlētāji 100, Rūdolfs Jurciņš*. Pieejams: <https://basket.lv/lbs-goda-zale/speletaji100/rudolfs-jurcins-6425>

⁹ Kesiels, Guntis. *Latvijas vīriešu basketbola valstsvienība*. Latvijas Nacionālā enciklopēdija. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/skirklis/54328-Latvijas-v%C4%ABrie%C5%A1u-basketbola-valstsvien%C4%ABba>

¹⁰ Karols, Jānis., Kamars, Pēteris., Mežaks, Jānis., 96.-97. lpp.

¹¹ Rubenis, Rūdolfs. *Polijas-Latvijas diplomātisko attiecību Simtgades medaļa*. No: ZEM LUPAS. Rīga: LU Muzejs. 2021, 4. lpp. Pieejams: <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/54201>

veiksmīgi startētu 1935. gada Eiropas basketbola čempionātā, nodrošinot Latvijas valstij pirmo Eiropas čempiona titulu.¹²

Aktīvais sporta darbonis R. Jurciņš Otrā pasaules kara laikā nespēja šķīties no Rīgas un piedalījās basketbola dzīves atjaunošanā. 1945. gada 18. oktobrī PSRS NKGB arestēja, kam sekoja izsūtījums uz Sibīriju par “nelegālu ieroču turēšanu.” Dati liecina, ka viņš miris 1948. gadā turpat Sibīrijā. R. Jurciņš kā “Universitātes sporta” pārstāvis **piederīgs pie Latvijas sporta ievērojamāko vīru saimes.**¹³

Izmantotie avoti un literatūra

1. **Briedis, Juris (galv. red.).** *Augstākās tehniskās izglītības vēsture Latvijā (2. daļa): Tehniskās fakultātes Latvijas Universitātē, Rīgas Universitātē, Latvijas Valsts universitātē (1919-1958).* Rīga: Rīgas Tehniskā universitāte. 2004;
2. **Karols, Jānis., Kamars, Pēteris., Mežaks, Jānis.** *Beveronija internais komāns.* Toronto: Daina Press Ltd. 1971;
3. **Kesiels, Guntis.** *Latvijas vīriešu basketbola valstsvienība. Latvijas Nacionālā enciklopēdija.* Pieejams: https://enciklopedija.lv/skirklis/54328-Latvijas_v%C4%ABrie%C5%A1u-basketbola-valstsvien%C4%ABba;
4. **Rubenis, Rūdolfs.** *Polijas-Latvijas diplomātisko attiecību Simtgades medaļa.* No: ZEM LUPAS. Rīga: LU Muzejs. 2021. Pieejams: <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/54201;>
5. **Sātiņš, Kārlis.** P!K! Basketbola un volejbola turnīri. No: Šilde, Ādolfs (galv. red.). *Universitas: Scientiae et Patriae (4/1957).* New York: Latvijas Korporāciju apvienība. 1957;
6. **Stradiņš, Jānis.** Studentu akadēmiskās organizācijas: Latvijas un Eiropas kultūrvēsturiskajā aspektā. No: Zariņš, Ilgonis (galv. red.). *Universitas: Scientiae et Patriae (74/1995).* New York: Latvijas Korporāciju apvienība. 1995;
7. **Zveja, Ilze., Grauba, Aigars., Ēķis, Andrejs.** *Sapņu komanda 1935. Laika stāsti.* Izdevējs: Zvaigzne ABC;
8. Latvijas Basketbola savienības goda zāle, spēlētāji 100, Rūdolfs Jurciņš. Pieejams: <https://basket.lv/lbs-goda-zale/speletaji100/rudolfs-jurcins-6425;>
9. *Pēc mirkļa 100 gadi. Latvijas Universitātes sports. Basketbola personības. Rūdolfs Jurciņš.* Pieejams: https://www.mirkli.lu.lv/basketbola_personibas.html#jurcins;
10. *Rūdolfs Jurciņa biogrāfiskie dati.* Pieejams: <https://timenote.info/lv/Rudolfs-Jurcins.>

¹² Sātiņš, Kārlis. P!K! Basketbola un volejbola turnīri. No: Šilde, Ādolfs (galv. red.). *Universitas: Scientiae et Patriae (4/1957).* New York: Latvijas Korporāciju apvienība. 1957, 50.-51. lpp.

¹³ Pēc mirkļa 100 gadi. Latvijas Universitātes sports. Basketbola personības. Rūdolfs Jurciņš. Pieejams: https://www.mirkli.lu.lv/basketbola_personibas.html#jurcins